

5. Кралюк П. Антиімперський Тарас Шевченко. Його пророцтв боялися правителі імперії. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/taras-shevchenko-gosiyska-imperiya/31139587.html> (дата звернення 11.07.2023).

6. Марія Личковська Прокіп'юк. Якщо ти кажеш, що нема різниці. URL: <https://www.facebook.com/groups/1046224872810264/posts/1430308357735245/> (дата звернення: 17.07.2023)

7. Ні, я – українець: Джордж Кістяківський, якого в США називають «батьком» атомної бомби. URL: https://bastion.tv/ni-ya-ukrayinec-dzhordzh-kistyakivskij-yakogo-v-ssha-nazivayut-batkom-atomnoyi-bombi_n43698 (дата звернення : 16.07.2023).

8. Станіслав Цалик. Катерина Десницька покинула сіамського принца. *Газета по-українськи*, № 351, 18.04.2007. Архів оригіналу за 14 липня 2014. Процитовано 5 січня 2009.

9. «Чтоб некому било рожать бандеровцев...». URL: <https://www.tenews.org.ua/post/show/1649605173-chtob-nekomu-bilo-rozhat-banderovcev#> (дата звернення: 22.07.2023).

10. Якщо хочуть знищити народ, у нього забирають пам'ять, – Мілан Кундера. URL: https://bastion.tv/yaksho-hochut-znishiti-narod-u-nogo-zabirayut-ramyat-milan-kundera_n56100 (дата звернення: 21.07.2023).

*Скوراتко Тетяна,
кандидат філологічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
tanyabidov@gmail.com*

«ПОЕТ СТАВ МОРЕМ»: НАЦІОНАЛЬНІ ВИМІРИ ТВОРЧОСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Постать Тараса Григоровича Шевченка є вершинною в українському культурно-літературному процесі. Погоджуємося із думкою М. Жулинського, що «Тарас Шевченко – це несхибний ідейно-світоглядний орієнтир, який упродовж віків допомагає українській людині усвідомлювати себе і свою історично-духовну місію в світі. Нетлінне слово Шевченка на всіх етапах

боротьби народу активізує національну свідомість українців і забезпечує відродження українського культурного універсуму» [2, с. 5]. Так, у пролозі поеми Івана Драча «Смерть Шевченка», написаної до сотих роковин смерті Кобзаря, читаємо:

*Художнику немає скутих норм,
Він норма сам,
Він сам в своєму стилі* [1, с. 13].

Ці слова потрібно пам'ятати, говорячи про велич Шевченкового слова, адже саме він, за словами Івана Драча:

*став морем. Далеч степова,
І хмарочоси й гори – ним залиті.
Бунтують хвилі – думи і слова,
І сонце генія над ним стоїть в зеніті* [1, с. 14].

Шевченко став генієм нашого народу, а наш народ завжди зберігає в пам'яті імена своїх героїв, поборників народної волі. Ім'я Шевченка залишиться в пам'яті народній, поки існуватиме народ український. Кожна епоха, кожне покоління читає і пізнає поета по-своєму, Шевченко завжди актуальний. Погоджуємося із думкою авторів вступної статті до 12-ти томного повного зібрання творів Тараса Шевченка академіків Івана Дзюби та Миколи Жулинського, які слушно зазначали, що «Шевченка вичерпно, до кінця не можна пізнати. Нам ще йти та йти до його осягнення – ми на вічному шляху до Шевченка» [4, с. 5].

Талант Шевченка – універсальний: він геніальний поет, і прозаїк, і драматург, і живописець, і філософ, і критик. Поява у 1840 році Шевченкового «Кобзаря» стала, за словами, Івана Франка «епохальною датою у розвитку українського письменства» [3, с. 276], бо «Кобзарем» Шевченко утвердив національну ідентичність. Ця книга стала книгою буття українського народу, як і програмний документ кирило-мефодіївських братчиків.

Уважно перечитавши поезію Тараса Шевченка, сьогодні ми відкриємо для себе Кобзаря актуального та співзвучного з новими часами, незламного і переконаного державника, чії політичні ідеї знайшли художнє втілення. Це

образ борця і мислителя, творця величної незалежної Духовної Держави, будова якої стала основою для нової України європейського типу. Сьогодні кожен українець ставить Шевченка у найгостріший зв'язок із сучасною духовною потребою.

У темні часи для України Тарас Шевченко актуальний як ніколи, адже у його творах так багато болі за рідну землю, роздумів про її долю, закликів до боротьби, єдності, братерства. Актуальний Шевченко крізь роки, а його слова наче написані сьогодні. Пройшло 210 років, а його думи є такими зрозумілими для кожного українця, адже і нам «Довелося запить з московської чаші московську отруту!» [5, с. 319].

Сьогодні кожен пересічний українець запитується словами Кобзаря: коли ж нарешті «...оживе добра слава України», саме сьогодні таким злободенним є його заклик:

*Свою Україну любіть.
Любіть її. Во время люте,
В останню тяжкую минуту
За неї Господа моліть [5, с. 328].*

Сильний дух Шевченкових поезій дає нам сил у боротьбі із ворогом. Це ж він закликає:

*Борітеся – поборите,
Вам Бог помагає!
За Вас правда, за Вас слава
І воля святая [5, с. 317].*

Із цими словами на устах ідуть в бій наші захисники. Пригадаймо, саме ці слова на увесь світ під час Революції гідності на фоні барикад читає Сергій Нігоян. Такий близький нам Шевченко сьогодні, авторитетний у культурному і політичному просторах, бо у його думках віднаходимо усі риси національного обличчя, а передовсім – бажання і стремління до власної самостійності, вільної, незалежної, квітучої, «вишневої» української держави. Мабуть, тому образ Шевченка для кожного українця – це образ борця. Пригадаймо так поширені у соцмережах під час Революції гідності світлини модернізованого Шевченка із

коктейлем молотова, шинами у руках, або ж зображення «Ікони революції», чи слова Кобзаря на бронезилетах наших захисників, які є своєрідним оберегом.

Сьогодні ми, як і Шевченко, щиро віримо:

*І на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люде на землі» [5, с. 659].*

Кажуть, що історія циклічна. Підтвердженням цього є те, що три великі Шевченкові ювілеї – 100-ліття, 125-річчя, 200-ліття (1914 р., 1939 р., 2014 р.) співпали у часі із початками військових катаклізмів, що втілилися у двох світових війнах та російсько-українській війні. Варто наголосити, що завжди у темні часи духовним лідером нашої нації ставав Кобзар. І от ми, українці, у важкий час знову звертаємося до образу Тараса Шевченка, перечитуємо його твори, інтерпретуємо його. Сьогодні Шевченко – речник громади, воїн і символ, який разом зі всіма нами обороняє українську землю. Сьогодні ми сприймаємо Кобзаря як символ непоборності, незламності, стійкості духу. Тому Шевченко мобілізує, Шевченко тримає стрій.

Отже, в українському культурному та політичному просторі постать Тараса Шевченка стала своєрідним епіцентром, що завжди впливала і впливає не лише на літературу, культуру, але й на екзистенцію нації. Покоління читачів розцінює «Кобзар» як відверту розмову про важливе й давно наболіле для українців. Внутрішня свобода митця та прагнення громадянської свободи стали важливим фактором в утвердженні національної ідентичності, сформувавши основи ідеології української нації. Тому Шевченко і надалі несе свою почесну історичну місію як духовного лідера української нації. Сьогодні ми, як і багато років тому Шевченко, сподіваємося на краще майбуття України, віримо у перемогу України, молимося за її світлу долю:

*І збудеться срамотня
Давня година,
І оживе добра слава,
Слава України.,*

*І світ ясний, невечерній тихо засіяє...
Обніміться ж, брати мої,
Молю Вас, благаю! [5, с. 328].*

Шевченко – наш. А ми – його. І так буде, допоки існує Україна. У час цвітіння вишень повернувся на вічний спочинок на Чернечу гору Кобзар, щоб воскреснути і стати безсмертним, а його славу по всій землі несе вишневий вітер:

*Йому стелилася дорога незвичайна –
Єдина у житті і в смерті теж єдина,
Крізь всі віки, загорнуті у смуток,
Крізь всі народи, сиві і весняні, –
Кругом землі йти на плечах братів [1, с. 16].*

ЛІТЕРАТУРА

1. Драч І. Поеми / Упорядкув. та післямова А.Ткаченка; Передм. М. Жулинського. Київ: Генеза, 2006. 512 с.
2. Історія української літератури у дванадцяти томах. Том четвертий. Тарас Шевченко. Київ: Наукова думка, 2014. 782 с.
3. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. // Франко І. Зібр. тв.: у 50 т. Т. 41: Літературно-критичні праці (1890–1910). Київ: Наукова думка, 1984. С. 194-470.
4. Шевченко Т. Повне збір. творів: у 12 т. / Тарас Григорович Шевченко. Т. 1-2. Київ: Наукова думка, 1989–1990. С. 5-7.
5. Шевченко Т. Кобзар: Повне видання. Харків: Видавництво «Ранок», 2010. 736 с.

*Староста Олександр,
доктор філософії з філології, асистент,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
oleksandrstarosta@gmail.com*

ШЕВЧЕНКОВЕ СЛОВО В ПАРАДИГМІ ХУДОЖНЬОГО МИСЛЕННЯ ВОЛОДИМИРА САМІЙЛЕНКА

Творчість Т. Шевченка та її літературознавча інтерпретація сьогодні становлять важливий та актуальний об'єкт дослідження та висвітлення як у сфері філології, так і в ширших науковому і культурному дискурсах. Упродовж